

सन २०१३-१४ मध्ये कोरडवाहू शेती अभियान
(Dryland Farming Mission) राबविण्यास
प्रशासकिय व वित्तिय मान्यता देणेबाबत.....

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: कोशेअ-२०१३/प्र.क्र.९५/१३/२अे

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.

तारीख: ०४ ऑक्टोबर, २०१३

वाचा —

१) शासन निर्णय क्रमांक: कोशेअ-२०१३/प्र.क्र.९५/१३/२अे, दिनांक २८.५.२०१३

२) शासन निर्णय क्रमांक: कोशेअ-२०१३/प्र.क्र.९५/१३/२अे, दिनांक २०.६.२०१३

प्रस्तावना —

राज्यातील ५५ टक्के लोकसंख्या उपजिविकेसाठी शेतीवर अवलंबून आहे. राज्यातील एकूण पिकाखालील २२५ लाख हेक्टर क्षेत्रापैकी ८० टक्के क्षेत्र कोरडवाहू असून सदर क्षेत्रातील पिकांच्या उत्पादकतेत पावसाच्या अनियमिततेमुळे सातत्याने चढउतार होतो. परिणामतः कोरडवाहू क्षेत्रातील शेतकऱ्यांच्या उपजिविकेला अद्यापही स्थैर्य प्राप्त होऊ शकले नाही. कोरडवाहू क्षेत्रातील पडणारा पाऊस आणि उपलब्ध स्थानिक संसाधनांचे योग्य पद्धतीने नियोजन केल्यास तसेच या भागातील शेतकऱ्यांना विविध पीक आणि शेती पद्धतीच्या माध्यमातून कृषि आणि कृषी पूरक उपक्रमांसाठी सहाय्य केल्यास त्यांच्या उत्पन्नात सातत्य राहून स्थैर्य प्राप्त होऊ शकेल ही बाब विचारात घेऊन सन २०१२-१३ पासून कोरडवाहू शेती अभियान कार्यक्रम राबविण्यात येत असून एकूण ५ वर्षात एक महत्वाकांक्षी कार्यक्रम करण्याचे नियोजन आहे.

२. याअनुषंगाने सन २०१३-१४ मध्ये कोरडवाहू शेती अभियान राबविणेसाठी तरतुद (२४०९ ९२५१) योजनेस रु. १५०००.०० लाख रकमेच्या कार्यक्रमांतर्गत राबवावयाच्या घटकांना संदर्भ क्र.१ च्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात आली होती. तसेच संदर्भ क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये

लेखानुदान्वये मंजूर करण्यात आलेल्या रु. ३४.०० लाख रकमेच्या कार्यक्रमास वित्तीय मान्यता देण्यात आलेली आहे. प्रस्तुत कार्यक्रम हा एककेंद्राभिमुख (convergence) म्हणून न राबविता संपुर्ण कार्यक्रम कोरडवाहू शेती अभियानांतर्गत प्रस्तावित करून सदर अभियानांतर्गत मनुष्य बळ विकास, संरक्षित सिंचन सुविधा, यांत्रिकीकरण, कोरडवाहू पीकांच्या सुधारीत वाणांची प्रात्यक्षिके, संरक्षित शेती, प्राथमिक कृषि प्रक्रिया व पणन या घटकांचा अंतर्भाव करण्याची तसेच अर्थसंकल्पीत तरतुदीच्या ८० % मर्यादेतील उर्वरीत रु. ११९६६.०० लाख रकमेच्या कार्यक्रमास वित्तीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय—

कोरडवाहू शेती अभियान (Dryland Farming Mission) अंतर्गत राज्यात सन २०१२-१३ पासुन राज्य शासनाने कोरडवाहू क्षेत्रातील शेतकऱ्यांसाठी एक महत्वाकांक्षी कार्यक्रम हाती घेतला आहे. सन २०१३-१४ करीता प्रस्तुत कार्यक्रम हा एककेंद्राभिमुख (convergence) म्हणून न राबविता कोरडवाहू शेती अभियानांतर्गत मनुष्य बळ विकास, संरक्षित सिंचन सुविधा, यांत्रिकीकरण, कोरडवाहू पीकांच्या सुधारीत वाणांची प्रात्यक्षिके, संरक्षित शेती, प्राथमिक कृषि प्रक्रिया व पणन या घटकांचा अंतर्भाव करून एकुण रु. १५०००.०० लाख रकमेच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच सन २०१३-१४ करीता कोरडवाहू शेती अभियान (Dryland Farming Mission) अंतर्गत रु. १५०००.०० लाख रकमेच्या कार्यक्रमापैकी ८० % मर्यादेतील उर्वरीत रु. ११९६६.०० लाख रकमेच्या कार्यक्रमांतर्गत राबवावयाच्या घटकांना वित्तीय मान्यता देण्यात येत आहे. त्यामुळे कोरडवाहू शेती अभियानास संदर्भ क्र.१ च्या शासन निर्णयान्वये देण्यात आलेली प्रशासकीय मान्यता रद्द करण्यात येत आहे.

२. राज्यातील सर्वच जिल्हयात कोरडवाहू क्षेत्र असल्यामुळे राज्यातील एकुण ३५१ तालुक्यांपैकी ३४७ तालुक्यांमधून (नांदेड जिल्हयातील नांदेड, अर्धापुर, व मुदखेड तालुक्यातील सर्व गावे लाभक्षेत्रात असल्याने आणि रायगड जिल्हयातील उरण तालुक्यात शहरीकरण व औद्योगीकरणमुळे सदरचे ४ तालुके वगळून) प्रत्येकी एका गावाची निवड कोरडवाहू शेती अभियानसाठी करावी. यापैकी अवर्षणप्रवण क्षेत्रातील १५१ तालुक्यातील परिशिष्ट 'अ' मध्ये दर्शविण्यात आलेल्या १२७ गावांमध्ये प्राथम्याने अभियानाची अंमलबजावणी करण्यात यावी. (जिल्हा / तालुका व गावनिहाय यादी परिशिष्ट 'अ' मध्ये सहपत्रित केलेली आहे.) अहमदनगर, सोलापूर, सातारा, या जिल्ह्यातील

परिशिष्ट“अ” मधील तालुक्यातील ३४ गावांची यादी स्वतंत्रारित्या निर्गमित करण्यात येईल. तसेच या यादीत फेरबदल करण्याचे अधिकार शासनास राहतील.

या गावांमध्ये जलसंधारणाची क्षेत्र विकासासाठी कामे पूर्ण झालेली असावीत किंवा सध्या IWMP किंवा RIDF अंतर्गत चालू असलेली असावीत. एका वर्षात एका गावात रुपये १ कोटी खर्च होणे स्थानिक परिस्थिती लक्षात घेता शक्य न झाल्यास १५१ गावांच्या वर अतिरिक्त गावेही निवडण्यात यावीत. सूचीचा मजकूर लिहा.

३. त्यानुसार सन २०१३-१४ करीता, अभियानांतर्गत निवडलेल्या गावामध्ये मनुष्यबळ विकास, संरक्षित सिंचन सुविधा, मुलस्थानी जलसंधारण, विविध पीक पद्धती, संरक्षित शेती, प्राथमिक कृषि प्रक्रिया आणि पणन व्यवस्थापन या घटकांचा समावेश करून सर्वकष कार्यक्रम राबविल्यास गावातील शेतकऱ्यांना कृषि उत्पादनाला स्थैर्य प्राप्त होवून त्यांची अवर्षणाच्या दुष्परिणामापासून मुक्तता होऊ शकेल. सरासरी ५०० हेक्टर पीकाखालील क्षेत्रासाठी घटकनिहाय भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा (Model Plan) परिशिष्ट-“ब” मध्ये दिलेला आहे.

४. सन २०१३-१४ मधील कोरडवाहू शेती अभियान कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या बाबींचे थोडक्यात स्वरूप पुढीलप्रमाणे राहील.

अ) मनुष्य बळ विकास --कोरडवाहू शेती अभियानाच्या मनुष्यबळ विकास कार्यक्रम या घटकांतर्गत शेतकरी शेतीशाळा तसेच शेतकरी अभ्यास दौरे हा महत्वाकांक्षी कार्यक्रम राबविण्यात यावा व त्या अंतर्गत सर्व संबंधित जिल्ह्यांमध्ये हंगामाधारीत घेण्यात येणाऱ्या प्रमुख पीकांशी निगडीत शेतीशाळांचे आयोजन करून याव्दारे निवड केलेल्या शेतकऱ्यांना प्रशिक्षण व प्रात्यक्षिकांच्या माध्यमातून आवश्यक ती माहिती देण्यात यावी. जेणेकरून त्यांच्या पीकांची उत्पादनक्षमता वाढून अधिक उत्पन्न मिळण्यास मदत होईल. शेतीशाळा प्रवर्तक व गटप्रमुखांच्या सहाय्याने आयोजित करण्यात याव्यात. मनुष्यबळ विकास कार्यक्रमांतर्गत कर्मचारी प्रशिक्षण, शेतकरी गट संघटन, शेतकरी गट प्रमुखांचे प्रशिक्षण, शेतकरी शेतीशाळा, शेतकरी अभ्यास दौरे या बाबी राबविण्यात याव्यात. (भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा परिशिष्ट “ब” नुसार)

आ) संरक्षित सिंचन सुविधा—निवडलेल्या गावात संरक्षित सिंचन सुविधा निर्माण करणे व सिंचनासाठी सहाय्य करणे यासाठी सिमेंट नाला बांध, पाईप व डिझेल/ विद्युत पंप पुरवठा, शेततळे खोदकाम व

अस्तरीकरण, सूक्ष्म सिंचन या बाबी समाविष्ट असाव्यात. (भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा परिशिष्ट “ब” नुसार परिशिष्ट “ब” नुसार)

इ) यांत्रिकीकरण—कोरडवाहू शेती अभियानांतर्गत मुलस्थानी व जलसंधारण आणि मशागतीची कामे वेळेवर होण्यासाठी भात आधारीत व भात विरहित पीक पद्धतीसाठी निश्चित करण्यात आलेल्या कृषि यंत्र व औजारांचे संच प्रत्येक गावामध्ये सर्वसाधारणपणे ३०० शेतकरी कुटुंब आणि ५०० हेक्टर व्हीतीचे क्षेत्र गृहित धरून ५० हेक्टर क्षेत्रासाठी एक या प्रमाणे शेतकरी गटाची निवड करून त्यांना औजारांचे संच ५० टक्के अनुदानावर पुरविण्यात यावा. मात्र ट्रॅक्टरसाठी अनुदानाची कमाल मर्यादा रु.९००००/- किंवा वेळोवेळी होणाऱ्या बदलानुसार राहिल. कोरडवाहू शेती अभियानांतर्गत वितरीत करावयाच्या ट्रॅक्टरसह कृषि यंत्र व औजारांच्या निवडण्यात आलेल्या संचासाठी निश्चित करण्यात आलेली कमाल अनुदान मर्यादा जास्तीत जास्त रु.२,००,०००/- राहिल. (परिशिष्ट “ब” नुसार)

ई) कोरडवाहू पिकांच्या सुधारीत वाणांची प्रात्यक्षिके—निवडण्यात आलेल्या गावातील प्रमुख पिकांमध्ये प्रत्येकी १ एकर प्रमाणे खरीप व रब्बी हंगामामध्ये पिक प्रात्यक्षिके आयोजित करण्यात यावीत. यामध्ये प्रामुख्याने पाण्याचा ताण सहन करू शकणाऱ्या सुधारित वाणांचे बियाणे पुरवठा प्रात्यक्षिकांमध्ये करण्यात यावा. यासाठी एकही निश्चित करण्यात आलेल्या मापदंडानुसार बियाणे व इतर निविष्टा अनुदान मर्यादित पुरविण्यात यावीत. यापेक्षा जास्त लागणारा खर्च लाभार्थी शेतकऱ्यांनी करावयाचा आहे. हंगाम व पिकनिहाय आयोजित करावयाची प्रात्यक्षिके व एकरी मापदंड परिशिष्ट “ब” नुसार राहिल.

उ) मृद परिक्षण—मातीतील अन्नांशाचे प्रमाण तपासून त्यानुसार खतांच्या मात्रा देणे फायदेशीर असल्याने त्याकरिता पिक प्रात्यक्षिक संख्येच्या प्रमाणात मृद नमुने तपासणी करण्यात यावेत. (भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा परिशिष्ट “ब” नुसार)

ऊ) संरक्षित शेती—प्लास्टीक वापर तंत्रज्ञानाच्या वाढीमुळे कृषि उत्पादन आणि उत्पादकतेत भरीव वाढ होते. हरीत गृहाचा उपयोग प्रामुख्याने बिगर हंगामी पिके घेण्यासाठी, उच्च प्रतीच्या फुलांच्या उत्पादनासाठी व उत्तीसंवर्धनाब्दारे तयार केलेल्या रोपांची वाढ करणे व रोपवाटीका तयार करण्यासाठी होत असल्याने हरितगृह उभारणे ही बाब विचारात घेण्यात यावी. (भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा परिशिष्ट “ब” नुसार) बिगर हंगामी पिके घेण्यासाठी उच्च मुल्यांची भाजीपाला पिके व फुलांच्या उत्पादनासाठी शेडनेटहाऊसचा उपयोग प्रामुख्याने करण्यात येत असल्याने शेडनेटहाऊस

नैसर्गिक वायूविजनावर आधारित असून त्यामुळे तापमान, आर्द्रता व कार्बनडायऑक्साईडचे प्रमाणावरही काही प्रमाणात नियंत्रण ठेवता येत असल्याने शेडनेट हाऊस उभारणे ही बाब विचारात घेण्यात यावी. (भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा परिशिष्ट “ब” नुसार)

ऋ) प्राथमिक कृषि प्रक्रिया व पणन-- या अंतर्गत दालमील, भरडधान्य प्रक्रिया संनियंत्रक, प्लॅस्टीक क्रेट, पॅक हाऊस, कृषि मालासाठी वाहन सुविधा या बाबी विचारात घेण्यात याव्यात. (भौतिक आणि आर्थिक नमुना आराखडा परिशिष्ट “ब” नुसार)

५. २०१३-१४ मध्ये कोरडवाहू शेती अभियान राबविणेसाठी तरतुद (२४०१ ९२५१) योजना अमलबजावणी करण्याबाबत पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक तत्वे निश्चित करण्यात आली आहेत.

१) अभियानामध्ये अल्प व अत्यल्प भूधारक तसेच मागासवर्गीय आणि महिला लाभार्थ्यांचा प्राधान्याने समावेश करावा.

२) प्रस्तावित घटकानुसार निवडलेल्या गावांचा सर्वकष सविस्तर प्रकल्प अहवाल (DPR) तयार करून यामध्ये उपरोक्त परिच्छेद क्र.४ मधील बाबींचा कार्यक्रमनिहाय /वर्षनिहाय तपशिल नमूद करावा.

३) कोरडवाहू शेती अभियानातर्गत देण्यात येणाऱ्या लाभधारकांची यादी तालुका/ पंचायत कार्यालय / जिल्हाधिकारी कार्यालयात लावण्यात यावी तसेच ती यादी सदर अभियानाच्या वेबसाईटवर देण्यात यावी.

४) राज्यस्तरावर कार्यक्रमाची अंमलबजावणी, संनियंत्रण आणि पर्यवेक्षणाची जबाबदारी संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांची राहील.

५) विभाग स्तरावर विभागीय कृषि सह संचालक कार्यालयातील अधिक्षक, कृषि अधिकारी हे अभियानाचे समन्वयक म्हणून काम पाहतील.

६) जिल्हास्तरावर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील कृषि उपसंचालक हे अभियानाचे समन्वयक म्हणून काम पाहतील.

७) कोरडवाहू शेती अभियान प्रकल्प कार्यान्वयन पथकामार्फत (Project implementing Team) (मंडळ कृषि अधिकारी, कृषि पर्यवेक्षक व कृषि सहाय्यक) राबविण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित उपविभागीय कृषि अधिकारी यांच्यावर राहील. उपविभागीय कृषि अधिकारी हे कोरडवाहू शेती अभियानाचे प्रकल्प समन्वयक (PO) म्हणून काम पहातील.

- ८) कोरडवाहू अभियानात्तर्गत राबविण्यात येणाऱ्या विविध घटकांसाठी / बाबींसाठी आयोजित करावयाचे प्रशिक्षण कार्यक्रम, अभ्यास दौरे, शेतीशाळा इ. करिता आत्मा संस्था, कृषि विद्यापिठे, कृषि विज्ञान केंद्र यांचा सक्रिय सहभाग घेण्यात यावा.
- ९) कोरडवाहू शेती अभियानात्तर्गत परिशिष्ट ब मधील घटकांसाठी उपलब्ध करण्यात आलेल्या निधीबाबत व अभियाना अंतर्गत लाभ देण्यात आलेल्या लाभार्थीची माहिती स्वतंत्र वेबसाईट तयार करून त्याचा वापर प्रचार व प्रसारासाठी करणेस शासनाची मान्यता राहील.
- १०) परिशिष्ट ब मधील घटकनिहाय निधी वाटपात स्थानिक परिस्थितीनुसार बदल करणे आवश्यक वाटल्यास किंवा तसे बदल संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी सूचित केले असल्यास एकूण मंजूर कार्यक्रमाच्या मर्यादेत त्यात बदल करण्याचे अधिकार आयुक्त, कृषि यांना राहतील.
- ११) कोरडवाहू शेती अभियान प्रभावीपणे राबविण्याकरिता राज्यस्तरावर एक विशेष प्राविण्य असलेले शास्त्रज्ञ व इतर मार्गदर्शकाची नेमणूक करण्यास आयुक्त, कृषि यांना अधिकार प्रदान करण्यात येत आहेत.
- १२) अभियानात्तर्गत गावाचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल तयार करून घटकांची अंमलबजावणी करण्याबाबत सविस्तर मार्गदर्शक सूचना संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी निर्गमित कराव्यात.
- १३) अभियान राबविणेसाठी येणारा प्रशासकीय व संकीर्ण खर्च एकूण कार्यक्रमाच्या २% निधी खर्च करण्याचे अधिकार संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) , महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना राहतील.
- १४) अभियानाच्या अंमलबजावणीचा आढावा संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) , महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी घ्यावा. अभियानासंबंधी नियतकालिक अहवाल व अनुषंगीक माहिती, मासिक प्रगती अहवाल, भौतिक व आर्थिक, लक्ष्य /साध्य इ. तपशील विहित वेळेत शासनास पाठविण्याची दक्षता घ्यावी.
६. या प्रित्यर्थ होणारा खर्च सन २०१३-१४ या आर्थिक वर्षासाठी मंजूर केलेल्या अनुदानातून भागविण्यात येवून खालील लेखाशिर्षात्तर्गत खर्ची टाकण्यात यावा-“ मागणी क्रमांक डी-३,२४०१ पिक संवर्धन,१०९- विस्तार व प्रशिक्षण,(०१)(५०) कोरडवाहू शेती अभियान राबविण्यासाठी तरतूद करणे(२४०१ ९२५१)योजनात्तर्गत (दत्तमत)३३- अर्थसहाय्य ”

७. सदर अभियानासाठी वरील निधी खर्च करण्यास संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषि आयुक्तालय, म.रा. पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी व राज्य नोडल अधिकारी म्हणून म्हणून घोषित करणेत येत आहे. तसेच मंजूर निधीचे जिल्हानिहाय वितरण करण्यासही त्यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

८. हा शासन निर्णय नियोजन विभागाच्या क्र.४२२५/अमुसनिवि, दि.२९.६.२०१३ च्या सहमतीने व वित्त विभागाचे अनौ. संदर्भ क्र.२८५/१३/व्यय-१, दि.३०.८.२०१३ अन्वये प्राप्त सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१३१००५१११३००६८०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्रीरंग जाधव)

उप सचिव

प्रत,

१. मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
२. मा. मंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव
३. मा. मंत्री (जलसंधारण) यांचे खाजगी सचिव
४. मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव
५. मा. मंत्री (ग्राम विकास) यांचे खाजगी सचिव
६. मा. मंत्री (जलसंपद) यांचे खाजगी सचिव
७. मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
८. मा.राज्यमंत्री (फलोत्पादन) यांचे खाजगी सचिव

९. कुलगुरु, मराठवाडा कृषि विद्यापिठ, परभणी
१०. कुलगुरु, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापिठ, अकोला
११. कुलगुरु, महात्मा फुले कृषि विद्यापिठ, राहुरी, जि. अहमदनगर
१२. कुलगुरु, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापिठ, दापोली, जि. रत्नागिरी
१३. डॉ. वाय.एस.पी. थोरात, माजी अध्यक्ष, नाबाड्ड, फळेट न. ३७०२, ३७ वा मजला, टॉवर-४ स्ट्राटा, प्लॉनेट गोदरेज, ३०, के.के. मार्ग, सातरस्ता जवळ, मुंबई-११
१४. अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन) कृषि, व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. सचिव (पदुम) कृषि, व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६. सचिव (मृद व जलसंधारण) ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७. सचिव (ग्रामविकास) ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१८. सर्व विभागीय आयुक्त
१९. कृषि आयुक्त , महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ जादा प्रतीसह)
२०. आयुक्त, सहकार, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२१. आयुक्त, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२२. आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२३. आयुक्त, दुग्धव्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२४. साखर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२५. महालेखापाल महाराष्ट्र -१ (लेखा व अनुज्ञेयता /लेखापरीक्षा) मुंबई
२६. महालेखापाल महाराष्ट्र -२ (लेखा व अनुज्ञेयता /लेखापरीक्षा) नागपूर
२७. सर्व जिल्हाधिकारी
२८. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) कृषि आयुक्तालय, पुणे (५ जादा प्रतीसह)
२९. संचालक (पणन) सहकार विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३०. संचालक (समाज कल्याण) महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३१. संचालक, रेशीम उद्योग, पुणे- मुंबई रस्ता, शासकीय दुध डेअरी समोर, पुणे - ०३
३२. संचालक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३३. संचालक, वसंतराव नाईक राज्य कृषि विस्तार व्यवस्थापन प्रशिक्षण संस्था, नागपूर

૩૪. સર્વ સંચાલક / કૃષિ સહસંચાલક, કૃષિ આયુક્તાલય, મ.રા. પુણે
૩૫. સંચાલક (લેખા વ કોષાગારે) મુંબર્ઝ,
૩૬. ડૉ. આર.બી.દેશમુખ, માજી કુલગુરુ, મ.ફુ.કૃ વિ.રાહુરી રાજ બંગલો ૪૬ વૃંદાવન સેક્ટર એ/બી કો.ઓ.હૌ.સો. પંચવટી પાષાણ, પુણે-૪૧૧ ૦૦૮.
૩૭. શ્રી ભાસ્કરરાવ ગાયકવાડ, કૃષિ વિજ્ઞાન કેંદ્ર, બાભલેશ્વર, જિ.અહમદનગર,
૩૮. શ્રી.શહાજી બાપુ પાટીલ, માજી આમદાર,મુ.પો. સાંગોળા જિ.સોલાપૂર.
૩૯. શ્રી. માણિકરાવ મોતીરામ જગતાપ, નવેનગર, શાસકીય વસાહતીજવળ, મહાડ, જિ. રાયગડ.
૪૦. શ્રી. માનસિંગ પવાર, અધ્યક્ષ મહારાષ્ટ્ર ચેંબર ઑફ કોમર્સ, ઇંડસ્ટ્રીજ અંડ અંગ્રીકલ્ચર, મુંબર્ઝ
૪૧. શ્રી. અનંત ઘારડ, આરપીટીએસ રોડ,લક્ષ્મીનગર, નાગપૂર.
- શ્રી. વિજય બોરાડે, શેતીતર્ફ,મરાઠવાડા શેતીસહાય્ય મંડળ ઔરંગાબાદ, C/O અજય ઇંજિનિઅરિંગ કેમ્પસ ૫/૧૪/૪૨ અદાલત રોડ, ઔરંગાબાદ,
૪૨. શ્રી. ઉધ્વરાવ આસારામ ખેડકર, મુ.પો.શિવળી, તા.જિ.જાલના,
૪૩. શ્રી. સુરેશ બાળસાહેબ ધુમાળ (પ્રગતશીલ શેતકરી) મુ. પો.કરંજખોપ,તા. કોરેગાવ, જિ. સાતારા ૨૫
૪૪. શ્રી. અંકુશરાવ જયસિંગરાવ જાધવ, રા. નાંદગિરી-ખેડ, તા.કોરેગાવ, જિ.સાતારા
૪૫. સર્વ વિભાગીય કૃષિ સહસંચાલક
૪૬. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, ખોપોલી, તા.ખાનાપૂર,
- જિ.રાયગડ
૪૭. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, ગેટ ક્રમાંક ૪,
- શહાજીનગર, લાઈન બાજાર, કોલહાપૂર.
૪૮. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, બુલડોજર યુનિટ,
- શિવાજીનગર, પોર્ટ ઑફીસ જવળ, ચન્હોલી, પુણે.
૪૯. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, સંભાજી ચૌક, ઉંટવાડી રોડ, નાશિક.
૫૦. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, શહાનૂર મિયા, દર્ગા રોડ,
- ઔરંગાબાદ

-
૫૧. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, તપોવન રોડ, અમરાવતી.
૫૨. પ્રાચાર્ય, વિભાગીય કૃષિ વિસ્તાર વ્યવસ્થાપન પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, બંગલા ક્રમાંક ૬૨/૧,
ધરમપેઠ, નાગપુર
૫૩. સર્વ જિલ્હયાંચે મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી, જિલ્હા પરિષદ,
૫૪. સર્વ જિલ્હયાંચે જિલ્હા અધિક્ષક કૃષિ અધિકારી
૫૫. સર્વ જિલ્હયાંચે જિલ્હા કોષાગાર અધિકારી
૫૬. અધિદાન વ લેખાધિકારી, મુંબઈ,
૫૭. નિવાસી લેખા પરિક્ષા અધિકારી, મુંબઈ,
૫૮. સર્વ વિધાન સભા સદસ્ય વ વિધાન પરિષદ સદસ્ય,
૫૯. ગ્રંથપાલ, મહારાષ્ટ્ર વિધાનમંડળ સચિવાલય, ગ્રંથાલય, વિધાનભવન, મુંબઈ (૨પ્રતી)
૬૦. મહાસંચાલક, માહિતી વ જનસંપર્ક સંચાલનાલય, મુંબઈ
૬૧. ઉપ સચિવ (નિયોજન વિભાગ) , મંત્રાલય, મુંબઈ
૬૨. ઉપ સચિવ (વ્યય-૧)/અર્થસંકલ્પ-૧૩) વિત્ત વિભાગ, મંત્રાલય, મુંબઈ
૬૩. સર્વ સહસચિવ / ઉપ સચિવ /અવર સચિવ, કૃષિ વ પદુમ વિભાગ, મંત્રાલય, મુંબઈ
૬૪. સહાયક સંચાલક (લેખા-૨) કૃષિ આયુક્તાલય, પુણે
૬૫. લેખાધિકારી (અર્થસંકલ્પ) કૃષિ આયુક્તાલય, પુણે
૬૬. નિવડ નર્સ્ટી (કાર્યાસન ૨-એ)

प्रपत्र)आ(

कोरडवाहू शेती अभियान कार्यक्रमांतर्गत निवडण्यात आलेल्या अवर्षणप्रवण जिल्ह्यातील
तालुकानिहाय गावांची यादी (२०१३-१४)

अ.क्र.	जिल्हा	तालुका	गाव
१.	नाशिक	नाशिक	नागलवाडी
२.		इगतपुरी	वांजोळे
३.		पेठ	सुरगाणे उ.
४.		मालेगाव	गाळणे
५.		सटाणा	राऊड
६.		नांदगाव	कोंढार
७.		कळवण	वडाळेवणी
८.		दिंडोरी	वणी बु.
९.		सुरगाणा	संजयनगर
१०.		निफाड	तळवाडे
११.		चांदवड	मंगरुळ
१२.		येवला	नायगव्हाण
१३.		सिन्नर	गोंदे
१४.	धुळे	धुळे	तिसगाव ढंडाणे
१५.		शिंदखेडा	आरावे
१६.		साक्री	जेबापूर
१७.	नंदूरबार	नंदूरबार	वासदरे
१८.		अ.कुव्वा	आमली
१९.		तळोदा	लाखापूर (फॉरेस्ट)
२०.		अक्राणी	खामला
२१.	जळगाव	जळगाव	वसंतवाडी
२२.		मुक्ताईनगर	वढोदा
२३.		पाचोरा	मोहाडी
२४.		भुसावळ	शिंदी
२५.		बोधवड	शेलवड
२६.		जामनेर	गारखेडा खु.
२७.		चाळीसगाव	वडाळा-वडाळी
२८.		अंमळनेर	दहीवद खु.
२९.		पारोळा	वडगाव
३०.	पुणे	बारामती	जोगवडी
३१.		इंदापूर	म्हसोबावाडी
३२.		दौऱ्ड	कौठडी
३३.		पुरंदर	साकुर्डे
३४.		आंबेगाव	लोणी
३५.		जुन्नर	नळवणे

३६.		खेड	आडगाव सुपे
३७.		शिरुर	खैरेनगर
३८.		भोर	मोरवाडी
३९.		हवेली	वाडेबोल्हाई
४०.		मुळशी	भांबडे
४१.		मावळ	कडधे
४२.	अहमदनगर	नगर	अहमदनगर जिल्हयातील अवर्षण प्रवण तालुक्यातील गावांची यादी स्वतंत्ररित्या निर्गमित करण्यात येईल.
४३.		पारनेर	
४४.		पाथर्डी	
४५.		कर्जत	
४६.		श्रीगोंदा	
४७.		जामखेड	
४८.		नेवासा	
४९.		शेवगांव	
५०.		संगमनेर	
५१.		अकोले	
५२.	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	सोलापुर जिल्हयातील अवर्षण प्रवण तालुक्यातील गावांची यादी स्वतंत्ररित्या निर्गमित करण्यात येईल.
५३.		दक्षिण सोलापूर	
५४.		अक्कलकोट	
५५.		मोहोळ	
५६.		पंढरपूर	
५७.		मंगळवेढा	
५८.		सांगोला	
५९.		माढा	
६०.		करमाळा	
६१.		बार्शी	
६२.	सातारा	खंडाळा	सातारा जिल्हयातील अवर्षण प्रवण तालुक्यातील गावांची यादी स्वतंत्ररित्या निर्गमित करण्यात येईल.
६३.		खटाव	
६४.		माण	
६५.		कोरेगांव	
६६.	सांगली	खानापूर	लेंगरे
६७.		तासगांव	वंजारवाडी
६८.		आटपाडी	जांभोळी
६९.		कडेगांव	अंबक
७०.		कवडेमहांकाळ	गर्जवाडी
७१.		जत	राळेगुंडवाडी
७२.		मिरज	पाटगांव
७३.	लातूर	औसा	कवठा (केज)
७४.		निलंगा	हणमंतवाडी

७५.		उदगीर	नावंदी
७६.		अहमदपूर	शिरुर ताजबंद
७७.	उस्मानाबाद	कळंब	बरमाचीवाडी
७८.		भूम	पाखरुड
७९.		परांडा	मल्कापूर
८०.	परभणी	गंगाखेड	इळेगाव
८१.		जिंतूर	टाकळखोपा
८२.	हिंगोली	हिंगोली	वडद
८३.		कळमनुरी	चिंचोरडडी
८४.	नांदेड	मुखेड	ठाणा
८५.		भोकर	रिंठा
८६.		देगलूर	भक्तापूर
८७.		किनवट	जरुर
८८.	औरंगाबाद	औरंगाबाद	अंजनडोह
८९.		पैठण	धुपखेडा
९०.		गंगापूर	अंबेगांव
९१.		वैजापूर	लाखखंडाळा
९२.		खुलताबाद	दरेगांव
९३.		कन्ड	दहिगाव
९४.	जालना	जाफ्राबाद	सांजुळ
९५.		अंबड	कुकडगांव
९६.	बीड	बीड	तीप्पटवाडी
९७.		पाटोदा	नागेशवाडी
९८.		आष्टी	सावरगाव शेडगेवाडी
९९.		माजलगाव	वांगी
१००.		गेवराई	साठेवाडी
१०१.		केज	कुंभेफळ
१०२.	अमरावती	चांदूरबाजार	विरुरपूर्णा
१०३.		दर्यापूर	सामदा
१०४.		चांदूर रेल्वे	कोहळा
१०५.		मोर्शी	ईनापूर
१०६.		तिवसा	अलकवाडी
१०७.		भातकुली	रामा
१०८.		अचलपूर	खैरी
१०९.		धारणी	कुसुमकोट
११०.		नांदगावखंडेश्वर	येवती
१११.	बुलडाणा	चिखली	आमखेडा
११२.		देऊळगांवराजा	गिरोली
११३.		खामगाव	कोन्टी

११४.		बुलडाणा	कलमखेड
११५.		नांदुरा	भिलवडी
११६.		संग्रामपूर	सावळी
११७.		जळगाव जामोद	वाडी
११८.		मेहकर	परसापूर
११९.		लोणार	महाराचिकना
१२०.	अकोला	अकोला	मिझापूर
१२१.		बार्शिटाकळी	सारकीन्ही
१२२.		मुर्तिजापूर	गाजीपूर टाकळी
१२३.		अकोट	लामकाणी
१२४.		तेल्हारा	मालठाणा बु.
१२५.		बाळापूर	काजीखेड
१२६.		पातूर	भंडारज
१२७.	यवतमाळ	यवतमाळ	भारी
१२८.		बाभूळगाव	वाईझोला
१२९.		पुसद	फेट्रा
१३०.		घाटंजी	रायता
१३१.		राळेगाव	आठमुठी
१३२.		दिग्रस	मोख
१३३.		उमरखेड	जनुना
१३४.		नेर	बानगाव
१३५.		दारव्हा	ब्रम्ही
१३६.		मारेगाव	तिसगाव
१३७.		वणी	कळंबना
१३८.		पांढरकवडा	वसंतनगर
१३९.	वाशिम	मालेगाव	कोळगाव बु.
१४०.		रिसोड	बालखेडा
१४१.		कारंजा	वापटीकुपटी
१४२.		मानोरा	रुई
१४३.		वाशिम	सोयता
१४४.		मंगरुळपीर	मोहरी
१४५.	नागपूर	कुही	मुसळगाव
१४६.	चंद्रपूर	वरोरा	केळी
१४७.		राजुरा	मार्डी
१४८.		गोळपिपरी	चेकबापूर
१४९.	गडचिरोली	अहेरी	खमनचलु
१५०.		सिरोंचा	गुमलकोंडा पेंच
१५१.		एटापळी	एकरा (बु)

प्रपत्र (ब)

कोरडवाहू शेती अभियानांतर्गत एका गावासाठी प्रस्तावित घटकांसाठी एक वर्षाचा आराखडा

रु. लाखात

अ.क्र.	घटक/उपघटक	परिमाण	खर्च प्रमाणक रुपये	अनुदानाचे प्रमाण (टक्के)	वर्षनिहाय आराखडा		खर्चाची प्रमाणके विचारात घेतलेल्या योजनांची नावे	
					पहिले वर्ष			
					भौतिक	आर्थिक		
१	२	३	४	५	६	७	८	
१	मनुष्य बळ विकास							
१.१	कर्मचारी प्रशिक्षण (३ कर्मचारी रु.४०० प्रति दिन ५ दिवसासाठी) खरीप व रब्बी हंगामासाठी प्रत्येकी एक प्रशिक्षण	संख्या	६०००	१००	२	०.१२०	आत्मा योजना	
१.२	शेतकरी गट संघटन (२० शेतकर्यांचा १ गट)	संख्या	५०००	१००	२५	१.२५०	आत्मा योजना	
१.३	शेतकरी गट प्रमुखांचे प्रशिक्षण शेतकरी रु.४०० प्रति दिन ३ दिवसासाठी खरीप व रब्बी हंगामासाठी प्रत्येकी एक प्रशिक्षण	संख्या	३००००	१००	२	०.६००	आत्मा योजना	
१.४	शेतकरी शेती शाळा - प्रति हंगाम १ शेतीशाळा	संख्या	१७०००	१००	२	०.३४०	एकात्मिक तृणधान्य विकास कार्यक्रम	
१.५	राज्यांतर्गत शेतकरी अभ्यास दौरे (५० शेतकरी रु.३०० प्रतिदिन ५ दिवस) वर्षातून एक सहल.	संख्या	७५०००	१००	१	०.७५	आत्मा योजना	
	एकूण मनुष्य बळ विकास					३.०६		

२	संरक्षित सिंचन सुविधा						
२.१	सिमेंट नाला बांध	संख्या	१००००००	१००	३	३०.००	<p>१) साखळी पद्धतीने नालाबांध बांधण्याचा कार्यक्रम</p> <p>२) गतीमान पाणलोट विकास कार्यक्रम</p> <p>३) ग्रामीण पायाभूत सुविधा विकास निधी अंतर्गत मेगा पाणलोट विकास कार्यक्रम</p> <p>४) एकात्मीक पाणलोट विकास कार्यक्रम</p> <p>५) विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम</p>
२.२	पाईप पुरवठा (८०० मीटर)	संच	१) पीव्हीसी-४५७६० २) एचडीपीई-४२७३६	किंमतीच्या ५० टक्के जास्तीत जास्त रु.१००००	५०	५.००	<p>६ मीटर लांबीचे ८०० मीटर पाईप पुरवठा लाभार्थी शेतकऱ्यांना खर्चाच्या ५० टक्के किंवा जास्तीत जास्त रक्कम रुपये १००००/- या प्रमाणे अनुदान.</p> <p>१) आयसोपॉम अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत गळीतधान्य उत्पादन कार्यक्रम व मका विकास कार्यक्रम. २) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान-कडधान्य ३) विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम.</p>
२.३	विद्युत अथवा डिझेल इंजिन पुरवठा (५ एचपी)	संख्या	१) विद्युत पंप-१५७३० २) डिझेल इंजिन-२१९००	किंमतीच्या ५० जास्तीत जास्त रु.१००००	५०	५.००	<p>विद्युत पंप अथवा डिझेल इंजिन पुरवळ्यासाठी एकूण खर्चाच्या ५० टक्के मात्र जास्तीत जास्त रु.१०,०००/- अनुदान-</p> <p>१) आयसोपॉम अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत गळीतधान्य उत्पादन कार्यक्रम व मका विकास कार्यक्रम.</p> <p>२) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान कडधान्य</p> <p>३) विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम.</p>
	एकूण पाईप व इंजिन पुरवठा					१०.००	

२.४	शेततळे- ३०x३०x३मी./२०x२०x३मी.						
२.४.१	खोदकाम	संख्या	८०००	१०० जास्तीत जास्त रु.८००००	१२	९.६०	महात्मा गांधी ग्रामीण रोजगार हमी योजना विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम
२.४.२	अस्तरीकरण (शेततळ्यांच्या अस्तरीकरणासाठी राष्ट्रीय सूचनानुसार निश्चित केलेले रु.९५ प्रती चौ.मी.दरानुसार)	संख्या	१२००००	५० जास्तीत जास्त रु.५००००	१२	६.००	राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
	एकूण शेततळे				२४	१६	
२.५	सुक्ष्म सिंचन						
२.५.१	ठिबक सिंचन (1.2×0.6 मी)	हेक्टर	५२१६०	५० जास्तीत जास्त रु. २००००	१०	२.००	१) राष्ट्रीय सुक्ष्म सिंचन अभियान २) विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम
२.५.२	ठिबक सिंचन (1.2×0.6 मी)	हेक्टर	११०४४	५० जास्तीत जास्त रु. १००००	२५	२.५०	१) राष्ट्रीय सुक्ष्म सिंचन अभियान २) विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम
	एकूण सुक्ष्म सिंचन				३५	४.५०	
	एकूण संरक्षित सिंचन सुविधा					६०.९०	
३	मुलस्थानी जलसंधारणासाठी यांत्रिकीकरण (शा.नि. क्र. सुकृतौ २०११/प्र.क्र.३१/११-ए, दि.१७.०३.२०१२ व त्यानुसार संचालक(निविष्टा व गुणनियंत्रण) यांनी निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार दर व तदनंतर सुधारित होणारे दर)	संख्या	९३३०००	५० जास्तीत जास्त रु.२.०० लाख १) ट्रॅक्टरसाठी मर्यादा रु.९००००/- २) ट्रॅक्टर किंवा पॉवर टिलर यापैकी एकच यंत्र घेता येईल.	१०	२०.००	१) केंद्र पुरस्कृत कृषि यांत्रिकीकरणाची योजना. २) विदर्भ सघन सिंचन विकास कार्यक्रम

४	कोरडवाहू पिकांच्या सुधारित वाणांची प्रात्यक्षिके (प्रत्येकी एक एकर)						
४.१	खरीप हंगाम						
४.१.१	भात	एकर	२५००	--	७५	१.८८	राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान- भात
४.१.२	बाजरी + तूर (२:१) आंतरपीक	एकर	२०००	--	५०	१.००	केंद्र पुरस्कृत भरडधान्य उत्पादन कार्यक्रम. केंद्र पुरस्कृत गतिमान कडधान्य उत्पादन कार्यक्रम.
४.१.३	सोयाबीन + तूर (२:१) आंतरपीक	एकर	२५००	--	५०	१.२५	केंद्र पुरस्कृत गतिमान कडधान्य उत्पादन कार्यक्रम. आयसोपॉम अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत गळीत धान्य उत्पादन कार्यक्रम.
४.१.४	कापूस	एकर	२०००	--	७५	१.५०	केंद्र पुरस्कृत सधन कापूस विकास कार्यक्रम.
४.१.५	मूग	एकर	१५००	--	२५	०.३८	केंद्र पुरस्कृत गतिमान कडधान्य उत्पादन विकास कार्यक्रम
४.१.६	उडीद	एकर	१५००	--	२५	०.३८	केंद्र पुरस्कृत गतिमान कडधान्य उत्पादन विकास कार्यक्रम
४.१.७	भुईमूग	एकर	१६००	--	२५	०.४०	आयसोपॉम अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत गळीत धान्य उत्पादन कार्यक्रम.
४.१.८	मका	एकर	१६००	--	२५	०.४०	आयसोपॉम अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत मका विकास कार्यक्रम.
४.१.९	खरीप ज्वारी	एकर	१२००	--	२५	०.३०	केंद्र पुरस्कृत भरडधान्य उत्पादन कार्यक्रम.
			एकूण खरीप		३७५	७.४८	

४.२	रब्बी हुंगाम						
४.२.१	रब्बी ज्वारी	एकर	१२००	--	१००	१.२०	केंद्र पुरस्कृत एकात्मीक तृणधान्य विकास कार्यक्रम.
४.२.२	हरभरा	एकर	२२४०	--	५०	१.१२	राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान- कड़धान्य केंद्र पुरस्कृत गतिमान कड़धान्य उत्पादन कार्यक्रम.
४.२.३	गहू	एकर	२०००	--	५०	१.००	केंद्र पुरस्कृत एकात्मीक तृणधान्य विकास कार्यक्रम.
	एकूण पीक प्रात्यक्षिके (खरीप + रब्बी)				५७५	१०.८०	
४.३	मृद परिक्षण	संख्या	३००	--	३००	०.९०	
	एकूण एकंदर प्रात्यक्षिके (४.१+४.२+४.३)				८७५	११.७०	
५	नियंत्रित शेती						
५.१	हरीत गृह उभारणे (५०७ स्कवे.मी. रु.७५९ प्र.स्कवे.मी.)	संख्या	४२५०४०	५०	००	००	राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
५.२	शेडनेट हाऊस (Round Type) (१००८ स्कवे.मी. रु.३६३ प्र.स्कवे.मी.)	संख्या	३६५९०४	५०	००	००	राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
	एकूण नियंत्रित शेती				००	००	
६	प्राथमिक कृषि प्रक्रिया व पणन						
६.१	डाळ मिल	संख्या	७०८४०	५० जास्तीत जास्त रु.३५०००/-	१	०.३५	केंद्र पुरस्कृत गतिमान कड़धान्य उत्पादन कार्यक्रम.
६.२	भरडधान्य प्रक्रिया संयंत्र	संख्या	६२०४२६	१०० जास्तीत जास्त रु.४०००००/-	००	००	केंद्र पुरस्कृत भरडधान्य उत्पादन कार्यक्रम.

६.३	प्लास्टीक क्रेट (१०० प्रती गट)	संख्या	२५०	५० जार्तीत जास्त रु.१००/-	२५	२.५०	कृषि पणन विभाग प्लास्टीक क्रेट खरेदी योजना.
६.४	पॅक हाऊस	संख्या	३०००००	५० जार्तीत जास्त रु.१५००००/-	००	००	राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
६.५	कृषि मालासाठी वाहन सुविधा	संख्या	४०००००	५० जार्तीत जास्त रु.२०००००/-	००	००	राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान कार्यक्रमांतर्गत प्रस्तावित बाब.
	एकूण कृषि प्रक्रिया व पणन					२.८५	
	एकूण (१ ते ६)					९७.७९	
७	प्रशासकीय व संकीर्ण					१.९५	
	एकूण एकंदर					९९.६६	